

על פי הביאור הנשגב של ה"חתם סופר" זי"ע

תכלית מצות מילה להסיר הערלה זוהמת הנחש כדי שיזכו ישראל לקבל את התורה זכים וטהורים

"מעשה באונקלוס הגר בן אחותו של אדריינוס קיסר, שביקש להתגייר והיה מתיירא מדודו, אמר לו אני מבקש לעשות סחורה, אמר לו שמא חסר אתה כסף וזהב הרי אוצרותי לפניך, אמר לו מבקש אני לצאת לחוץ ולהתחכם להכיר הבריות, תן עצה באיזו פרקמטיא, אמר לו, אותה [סחורה] שתראה שנפלה עסוק, שסופה להתעלות ואתה משתכר.

הלך לארץ ישראל וביקש מהחכמים ללמוד תורה קודם שימול, אמרו לו אין דברי תורה מתקיימין אלא בנימול, הלך ומל ולמד תורה הרבה, ומצאוהו רבי אליעזר ורבי יהושע וראו פניו משונות, אמרו זה לזה אונקלוס למד תורה, מיד שבא אצלם התחיל לשאול שאלות הרבה.

הלך אצל אדריינוס דודו, אמר לו למה פניך משונות, אמר לו שלמדתי תורה ולא עוד אלא שְׁמַלְתִּי, אמר לו ומי יעץ לך כך, אמר לו אתה, שאמרת לי עסוק בפרקמטיא הנפולה שסופה להתעלות, וחזרתי על כל אומה ואומה ולא מצאתי אומה שפלה כישראל, וסופן להתעלות כמו שאמר ישעיה (מט-ז) כה אמר ה' גואל ישראל וקדושו...

הכה אותו על לחייו וחזר ואמר לו, למה עשית כן, אמר לו שביקשתי ללמוד תורה, אמר לו היה לך ללמוד תורה ולא למול, אמר לו אין יכולת ללמוד בלא מילה, שנאמר (תהלים קמז-יט) מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל, למי שהוא מהול כיעקב, וכתוב לא עשה כן לכל גוי ומשפטים ב"ל ידעום - ב"ל, אין יכולין ללמוד תורה שמתחלת בב' ומסיימת בלמ"ד לעיני כל ישראל".

בזכות מצות מילה והסרת הערלה מבטלים את זוהמת הנחש

רחש לבי דבר טוב לבאר הטעם שאי אפשר ללמוד תורה כי אם על ידי קיום מצות מילה, על פי מה שמצינו חידוש גדול במשנתו הטהורה של ה"חתם סופר" זי"ע (פרשתנו בפסוק התהלך לפני והיה תמים), כי מצות מילה היא תיקון לחטא אדם הראשון, שגרם לכך שיעשה הקב"ה לאדם ולחזה

חידוש גדול, כי כשצוה הקב"ה את אברהם אבינו על מצות מילה: "התהלך לפני והיה תמים", ציווה אותו גם על מצות: "תמים תהיה עם ה' אלקיך".

והנה ממה שבחר הקב"ה לקשר בין מצות מילה למצות "והיה תמים", משמע שלפני שקיים מצות מילה עדיין לא היה תמים, וכבר שנינו על כך בגמרא (נדרים לב.): "תניא רבי אומר, גדולה מילה שאין לך מי שנתעסק במצות כאברהם אבינו, ולא נקרא תמים אלא על שם מילה, שנאמר התהלך לפני והיה תמים, וכתוב ואתנה בריתי ביני ובינך".

מאמר זה של רבינו הקדוש מתאים להפליא עם מאמרו של רב שגילה לנו ברוח קדשו בגמרא (שם): "אמר רב יהודה אמר רב, בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו, התהלך לפני והיה תמים, אחזתו רעדה, אמר שמא יש בי דבר מגונה, כיון שאמר לו ואתנה בריתי ביני ובינך נתקררה דעתו".

וצריך ביאור להבין מהו הקשר הפנימי בין מצות מילה למצות "תמים תהיה עם ה' אלקיך", ומדוע נחרד אברהם אבינו כל כך על הציווי: "התהלך לפני והיה תמים", ולא נתייבשה דעתו עד שאמר לו הקב"ה שיכרות עמו ברית. עוד ראוי לבאר מה שבחר הקב"ה להוסיף לשמו של אברהם אבינו את האות ה', דוקא באותה שעה שנצטווה על מצות מילה.

רק בזכות מצות מילה אפשר לזכות להשגות התורה

פתח דברינו יאיר לבאר כל זה על פי מה שהביא במדרש (שמו"ר ל-ב) הסיפור הנפלא עם אונקלוס, שהתגייר ונימול כדי שיוכל ללמוד ולהשיג השגות התורה. סיפור זה מובא ביתר אריכות ב"דעת זקנים" מבעלי התוספות פרשת משפטים, שאונקלוס קיבל מדודו אדריינוס קיסר סטירת לחי על שנתגייר וקיים מצות מילה, וענה לו אונקלוס שאי אפשר להשיג תורה בלי מצות מילה, הנה הסיפור המלא בלשון קדשם (שמות כא-א):

בפרשתנו פרשת לך לך דבר בעתו מה טוב, להתבונן על אחת מהמצוות החשובות בכל תרי"ג המצוות, הלא היא מצות ברית מילה שכרת הקב"ה עם אברהם אבינו וזרעו ישראל עד סוף כל הדורות (בראשית יז-א):

"ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים, וירא ה' אל אברם ויאמר אליו אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים, ואתנה בריתי ביני ובינך וארבה אותך במאד מאד... ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם... והקמתי את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחריך לדורותם לברית עולם להיות לך לאלקים ולזרעך אחריך".

בזכות מצות מילה זוכים לקיים "תמים תהיה עם ה' אלקיך"

והנה רש"י מפרש מה שאמר לו הקב"ה: "והיה תמים, שכל זמן שהערלה בך אתה בעל מום לפני". אולם הרמב"ן מפרש כי מה שצוה הקב"ה לאברהם אבינו: "התהלך לפני והיה תמים", התכוון בכך שיקיים את מצות עשה (דברים יח-ג): "תמים תהיה עם ה' אלקיך". הנה הדברים בלשון קדשו:

"והיה תמים. מצוה אחרת עוד בענין הזה, כטעם תמים תהיה עם ה' אלקיך, אחרי אזהרת השם (שם) לא ימצא בך קוסם קסמים מעוון ומנחש ומכשף וגו'. והענין בשניהם, שיאמין בלבו כי הקב"ה לבדו הוא בעל היכולת בתחילה ובסוף, הוא היכול לעשות ולבטל, ולא ישמעו אל מעווננים ואל קוסמים או למנחש ומכשף, ולא יאמין שיבואו דבריהם על כל פנים, אבל יגזור [יחליט] בלבו, שהכל ביד עליון העליונים, שהוא א"ל והוא א"ל שד"י... וזהו שאמרו (שבת קנו). צא מאצטגנינות שלך וכו'".

וכוונתו על מה ששנינו בגמרא (שם): "מנין שאין מזל לישראל, שנאמר (בראשית טו-ה) ויוצא אותו החוצה, אמר אברהם לפני הקב"ה... רבונו של עולם נסתכלתי באיצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד בן, אמר ליה צא מאיצטגנינות שלך שאין מזל לישראל". נמצינו למדים מדברי הרמב"ן

רמב"ן: "התהלך לפני והיה תמים", יחד עם מצות מילה תקינים גם את המצוה: "תמים תהיה עם ה' אלקיך"

חתם סופר: הערלה היא תמצית הזוהמא של הנחש הקדמוני שהכניס בכל הנבראים בחטא עץ הדעת

אדם הראשון נולד מהול, אלא שאחרי שחטא בעץ הדעת הכניס בו הנחש זוהמא שממנה נוצרה הערלה

אברהם אבינו גלגלו ותיקונו של אדם הראשון נצטווה במצות מילה כדי להפריד את הערלה שהיא זוהמת הנחש

כתנות עור, שהוא מעורו של הנחש הקדמוני, כמו שכתוב (בראשית ג-כא): "ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם". ופירש בתרגום יונתן: "לבושין דיקר מן משך חיינא".

והנה בדורות הבאים שאחרי אדם וחוה, כבר אין לנו כתנות עור על כל הגוף, אבל הקב"ה השאיר בנו את הערלה שהיא בבחינת כתנות עור, ועל ידי קיום מצות מילה בהסרת הערלה מתקנים את הפגם של כתנות עור, [והנשים מתקנות פגם זה על ידי שמקיימות בטהרה מצות נדה], והנה הדברים בלשון קדשו:

"נראה לי דאחר שהלבישם הקב"ה כתנות עור על כל גופם, ובניהם אחריהם נולדו בלי מלבוש כתנות עור ההוא, אבל השאיר הקב"ה בכל גוף ערלת הגיד, שהוא שיוור מכתנות עור שהיה על כל הגוף, והשאיר בהם שריד הזה לעולם, לזכר חטאם נגד פניהם לבושה וכלימה ולחרפת עולם. אמנם מי שרוצה לתקן חטא עץ הדעת ולהסיר זוהמת הנחש, יסיר חרפתו וימול בשר ערלתו לאות ברית בינו לבין אלוקיו, וזהו מצות מילה בבני אברהם אבינו ע"ה... ומשום הכי נקרא אברהם אבינו ע"ה תמים, בהסר הערלה וגילוי העטרה".

נרחיב לבאר דברי ה"חתם סופר" על פי המבואר בזוהר הקדוש (פרשת בראשית לז): וביתר ביאור (פרשת פקודי רכט):, הנה הדברים בלשון קדשו:

"תא חזי, אדם הראשון כד הוה בגנתא דעדן, הוה מתלבש בלבושא פגוונא דלעילא, ואיהו לבושא דנהורא עלאה. פיון דאתתנך מגנתא דעדן, ואצטרין לגונון דהאי עלמא, מה פתיב ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו פתנות עור וילבישם, בקדמיתא הוה פתנות אור, אור דההוא נהורא עלאה דשמש ביה בגן עדן, בגין דהא גנתא דעדן נהורא עלאה דנהיר משמש ביה. ועל דא אדם קדמאה כד עאל לגו גנתא, אלביש ליה קודשא ברין הוא בלבושא דההוא נהורא ואעיל ליה תמן, ואי לא אתלבש בקדמיתא בההוא נהורא לא יעול לתמן, פיון דאתתנך מתמן אצטרין למלבושא אחרא, כדיו ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו פתנות עור". וכלא כמה דאצטרין.

בתרגום ללשון הקודש:

"בא וראה, אדם הראשון כשהיה בגן עדן, היה מלוכש בלבוש כדמיון של מעלה והוא הלבוש של אור העליון, כיון שנתגרש מגן עדן והיה צריך כעין הלבושים של העולם הזה, מה כתיב, ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם. בתחילה היו כתנות אור, אור של אור העליון המשמש בגן עדן, לפי שגן העדן אור עליון שמאיר משמש בו, ועל כן אדם הראשון כשנכנס בתוך הגן,

הלביש אותו הקב"ה בלבוש של אותו אור והכניס אותו שם, ואם לא היה מתלבש בתחילה באותו האור לא היה יכול ליכנס לשם, כיון שנתגרש משם היה צריך למלבוש אחר, אז ויעש ה' אלקים לאדם ולחוה כתנות עור".

בתיקוני זוהר (תיקון נח צב): מוסיף על כך, כי כתנות העור שעשה הקב"ה לאדם ולחוה אחרי החטא היו מעורו של הנחש: "ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, בקדמיתא כתנות אור, ולבתר דחאבו כתנות עור, מעור דאיהו משכא דחויא". פירוש, בתחילה היו להם כתנות אור, ואחרי שחטאו עשה להם כתנות עור שהיא עורו של הנחש.

ונראה לפרש הכוונה בזה על פי מה שביאר רבינו האריז"ל ב"לקוטי תורה" ב"טעמי המצות" (פרשת ויחי מצות קבורה), הטעם שגזר הקב"ה על האדם אחרי חטא עץ הדעת (בראשית ג-יט): "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", כי מבואר בגמרא (שבת קמו.) שבחטא עץ הדעת הכניס הנחש את זוהמתו באדם ובחוה ובכל הנבראים, לכן צריך הגוף קבורה כדי שתתעכל זוהמת הנחש בעפר האדמה, ובתחיית המתים יקום לתחיה עם גוף נקי בלי שום זוהמה, ועל ידי זה יזכה לחיות חיים נצחיים כמו שהיה לפני שחטא בעץ הדעת, ומקור הדבר בזוהר הקדוש במדרש הנעלם (פרשת וירא קטז):

"הקדוש ברוך הוא מעייל האי גופא תחות ארעא, עד דמתרקב כוליה ונפיק מניה כל זוהמא בישא, ואשתאר ההוא תרווד רקב ואתבני גופא מניה, ועד כען הוא גופא לא שלים". פירוש: "הקב"ה מכניס את הגוף תחת הארץ, עד שנרקב ויוצאת ממנו כל הזוהמה, ונשאר אותו כף מלא רקב שהגוף נבנה ממנו, ועד אז הגוף הוא לא שלם".

הנה כי כן זהו ביאור התיקוני זוהר, שבמקום הלבוש הרוחני של "כתנות אור" שהיו לאדם וחוה לפני החטא, עשה להם אחר החטא "כתנות עור", שכיסה את הגוף עם העור של הנחש שהכניס

בו את זוהמתו, כדי שיזכרו מה שחטאו ויתקנו בתשובה, וגם אחר כך צריכים קבורה באדמה לזכר את הזוהמא.

צריך להכניס את הערלה בעפר שהוא לחמו של הנחש

והנה מבואר בזוהר הקדוש ברעיא מהימנא (פרשת תזריע מד.), שצריך להכין כלי מלא עפר כדי להכניס שם את הערלה של המילה, כי הערלה היא מזוהמת הנחש הקדמוני אשר עפר לחמו, ובלשון קדשו: "ולההוא ערלה מתקני מאנא חדא בעפרא [לאותה ערלה מתקנים כלי אחד מלא עפר], לאשראה ההוא ערלה בגויה [כדי להכניס את הערלה בתוכו], ברזא דכתיב [בסוד הכתוב] (ישעיה סה-כה) ונחש עפר לחמו, (בראשית ג-יז) ועפר תאכל כל ימי חייך".

מעתה ירווח לנו להבין דברות קדשו של ה"חתם סופר", כי הקב"ה עשה אמנם לאדם וחוה כתנות עור לכסות בהן את כל גופם, אך לנבראים הבאים אחריהם לא ברא כתנות עור על כל גופם, כי אם השאיר את זוהמת הנחש של כתנות עור בערלה של המילה, ועל ידי קיום מצות מילה שמסירים את הערלה שהיא זוהמת הנחש, זוכים לזכר את הגוף כדי שנוכח לקדש אותו בבחינת "כתנות אור".

על פי דברי ה"חתם סופר" יפתח לנו פתח להבין מה ששנינו בגמרא (סנהדרין לח): כי אדם הראשון: "מושך בערלתו היה". ופירש הגה"ק בעל "בן איש חי" בפירושו "בן יהוידע" על אגדות הש"ס (שם) הכוונה בזה: "ומה שאמר מושך בערלתו, לשון מליצה הוא זה, והכוונה על זוהמת הנחש שנמשכה על זרעו".

לפי האמור יש להוסיף תבלין בביאור ענין זה על פי המבואר במדרש (ילקוט שמעוני פרשת בראשית רמז טז): "אדם הראשון נברא מהול, שנאמר (בראשית א-יז) ויברא אלקים את האדם בצלמו". ולפי האמור הטעם לכך הוא, כי לפני החטא שהיה לבוש

אי אפשר ללמוד תורה רק אחרי הסרת הערלה שהיא זוהמת הנחש

הנה מה טוב ומה נעים לבאר בזה מה שאמר אונקלוס הגר לאדריינוס קיסר, שאי אפשר ללמוד תורה בלי לקיים מצות מילה, על פי מה ששינו בגמרא (שבת קמו.) כי בשעה שהחטיא הנחש את חוה בעץ הדעת הטיל בה הנחש ובכל הנבראים וזהמא, אלא שבשעת מתן תורה פסקה זוהמת הנחש: "ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן, עובדי כוכבים שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן".

ונראה לבאר מה שדקדקו לומר: "ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן", ללמדנו כי כשעמדו ישראל בהר סיני, עוד לפני שקיבלו את התורה, כבר פסקה מהם זוהמת הנחש, כי כל זמן שעדיין היתה בהם זוהמת הנחש, לא היו יכולים לקבל את התורה, כדי שלא יהיה לנחש שהוא שורש כח הטומאה, שום חלק ונחלה בקבלת התורה, אלא שאחרי חטא העגל חזרה זוהמת הנחש בצורת הערלה שצריך להסיר בקיום מצות מילה.

לפי זה יתבאר היטב הטעם שאי אפשר ללמוד ולהשיג השגות התורה לפני קיום מצות מילה, כי כמו שבשעת מתן תורה לא יכלו ישראל לקבל את התורה רק אחרי שפסקה מהם זוהמת הנחש, כך אי אפשר לשום אחד מישראל ללמוד תורה, לפני שקיים מצות מילה והסיר את הערלה שהיא זוהמת הנחש.

מעתה יתבאר גם כן מה שבחר הקב"ה להוסיף את האות ה' לשמו של אברהם דוקא כשציווה אותו על מצות מילה, על פי המבואר בזה הקדוש (פרשת פנחס רטז): שהקב"ה הוסיף לאברהם את האות ה' שבה נברא העולם, כמו שכתוב (בראשית ב-ד): "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", ודרשו (ב"ר יב-י): "בהבראם - בה' בראם".

ומבאר הזוהר הקדוש עוד, כי האות ה' שהוסיף הקב"ה לאברהם, היא רמז לתורה הקדושה הכלולה מחמשה חומשי תורה, שבה נברא העולם, בזכות זרעו של אברהם, הם ישראל שעתידיים לקבל את התורה. הנה כי כן מטעם זה הוסיף הקב"ה לשמו של אברהם את האות ה' שהיא רמז על התורה רק אחרי שנצטווה על מצות מילה, כי רק על ידי קיום מצות מילה בהסרת הערלה שהיא זוהמת הנחש יזכו לקבל את התורה.

שורש קבלת התורה בזכות מדת התמימות של ישראל

בדרך המלך נלך לבאר בזה מה שקישר הקב"ה בין מצות מילה למצות "תמים תהיה" באומרו "התהלך לפני והיה תמים", על פי מה ששינו בגמרא (שבת פח.):

ביאור מה שאמר אונקלוס הגר לדודו אדריינוס קיסר, שאי אפשר ללמוד תורה רק אחרי שקיימו מצות מילה

כשעמדו ישראל בהר סיני פסקה מהם זוהמת הנחש, כי לא יכלו לקבל את התורה עם הזוהמת של הנחש

בני ישראל קיבלו את התורה בזכות שקיימו "תמים תהיה", ולא חקרו אם יוכלו לקיים את מצוות התורה

אומות העולם לא קיבלו את התורה משום שחקרו את הקב"ה מה כתוב בה ולא האמינו שיוכלו לקיימה

והנה התיקון על עבודה זרה הוא להישרף באש, כמו שכתוב (דברים ז-ח): "פסילי אלהים תשרפון באש". על כן כדי לתקן חטא עבודה זרה של אדם הראשון קיים אברהם אבינו בעצמו שריפה באש, על ידי שמסר נפשו להישרף בכבשן האש על קידוש השם.

הנה כי כן מטעם זה נולד אברהם עם הערלה, והקב"ה בחר מכל תרי"ג המצוות לצוותו דוקא על מצות מילה, כי בהיותו התיקון של אדם הראשון, שבאכילתו מעץ הדעת הכניס בו הנחש את זוהמתו וגרם בכך שיצאה הערלה, הטיל עליו הקב"ה לקיים מצוה מילה בהסרת הערלה, כדי להפריד את הרע של הערלה מצד זוהמת הנחש מן הטוב של ברית קודש, וסלל בכך את הדרך לכל ישראל שיקיימו מצות מילה ויפרידו את הרע מן הטוב. וזהו שתיקנו לומר בנוסח הברכה אחרי קיום מצות מילה: "וצאצאיו חתם באות ברית קודש".

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין מאמרו של רב: "בשעה שאמר לו הקב"ה לאברהם אבינו, התהלך לפני והיה תמים, אחזתו רעדה, אמר שמא יש בי דבר מגונה". הכוונה בזה כי מאחר שכבר מסר נפשו על קדושת השם בכבשן האש, אם כן כבר תיקן בזה את חלקו בחטא עץ הדעת, לכן כשנצטווה לקיים מצות מילה ולהסיר את הערלה אחזתו רעדה, שעדיין לא תיקן את חלקו בחטא עץ הדעת, שהרי הוא עדיין צריך להסיר את הערלה שהיא זוהמת הנחש.

"כיון שאמר לו ואתנה בריתי ביני ובינך נתקררה דעתו", כי בכך גילה לו הקב"ה, שאמנם הוא עצמו כבר תיקן את חלקו בחטא עץ הדעת, אולם מה שנשארה בו הערלה ונצטווה להסירה במצות מילה, הוא כדי לכרות בריתו עמו ועם זרעו אחריו עד עולם, שכל אחד מישראל יוכל להסיר מעצמו את זוהמת הנחש בקיום מצות מילה, ומה שעדיין צריך קבורה בעפר האדמה לעכל את זוהמת הנחש, הוא כי גם אחרי מצות מילה עדיין נשאר בגוף רושם של הנחש הוא היצר הרע עד שנזכה לתיקון השלם.

"כתנות אור" בלי זוהמת הנחש, לכן לא היתה לו הערלה שהיא מזוהמת הנחש.

אולם אחרי שחטא הכניס בו הנחש את זוהמתו שממנה הערלה, וזהו שאמרו: "מושך בערלתו היה", והרי זה מתאים להפליא עם דברי "חתם סופר", כי הערלה שצריך להסיר מכל זרע ישראל במצות מילה, היא מזוהמת הנחש שהכניס באדם הראשון ובכל הנבראים שהיו כלולים בו כשחטא בעץ הדעת.

אברהם שתיקן חטא אדם הראשון נצטווה על המילה להסיר זוהמת הנחש

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה שצוה הקב"ה את אברהם אבינו על מצות מילה, כי הוא היה הראשון שהתחיל בתיקון החטא של אדם הראשון שהביא קלקול גדול בעולם, כמבואר במדרש (ב"ר יד-ו):

"וייצר ה' אלקים את האדם, בזכותו של אברהם. אמר רבי לוי, (יהושע יד-טו) האדם הגדול בענקים, זה אברהם, למה קורא אותו גדול, שהיה ראוי להיבראות קודם לאדם הראשון, אלא אמר הקב"ה שמא יקלקל ואין מי שיבוא לתקן תחתיו, אלא הרי אני בורא את האדם תחלה, שאם יקלקל, יבוא אברהם ויתקן תחתיו.

אמר רבי אבא בר כהנא, בנוהג שבעולם אדם יש לו קורה שופעת [ישרה חלקה ומשופעת], היכן הוא נותנה, לא באמצע טרקלין, כדי שתסבול קורות שלפניה וקורות שלאחריה, כך למה ברא הקב"ה את אברהם באמצע הדורות, כדי שישבול דורות שלפניו והדורות שלאחריו".

ענין נשגב זה מבואר ביתר שאת בזוהר הקדוש (פרשת בהר קיא.): כי אברהם אבינו תיקן את חטא אדם הראשון שאכל מעץ הדעת, והיה בכך פגם של עבודה זרה כי נתפתו בעצת הנחש שאמר להם (בראשית ג-ה): "כי יודע אלקים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלקים יודעי טוב ורע".

"ההוא צדוקי דחוייה לרבא דקא מעיין בשמעתא [צדוקי אחד ראה את רבא שהוא מעיין בלימודו], ויתבה אצבעתא דידיה תותי כרעא [אצבעות ידיו היו נתונות תחת רגליו], וקא מייץ בהו [רש"י: "היה ממעכן ברגליו ואינו מבין מתוך טירדא"], וקא מבען אצבעתיה דמא [אצבעות ידיו זבו דם].

אמר ליה [הצדוקי לרבא], עמא פזיזא דקדמינו פומייכו לאודנייכו [עם של פזיזים שהקדמתם פיהם לאוזניכם באומרכם נעשה ונשמע, שהסכמתם לקיים את התורה לפני ששמעתם אם תוכלו לעמוד בה], אכתי בפחזותייכו קיימיתו [עדיין בפזיזותכם אתם עומדים], ברישא איבעיא לכו למשמע אי מציתו קבליתו, ואי לא לא קבליתו [קודם הייתם צריכים לשמוע אם אתם יכולים לקבל את התורה, ואם אינכם יכולים אל תקבלוה].

אמר ליה [רבא], אנן דסגינן בשלימותא [רש"י: "התהלכנו עמו בתום לב כדרך העושים מאהבה, וסמכנו עליו שלא יטענונו (מלשון טעינת משא) בדבר שלא נוכל לעמוד בו"], כתיב בן [משלי יא-ג] תומת ישרים תנחם, הנך אינשי דסגן בעלילותא [אותם בני אדם שמרבים בעלילותם שלא לקיים את התורה], כתיב בהו [שם] וסלף בוגדים ישים".

ונראה לבאר דברי רבא על פי מה שכתוב (דברים לג-ב): "ה' מסיני בא וזרח משעיר למו, הופיע מהר פארן ואתה מרבבות קודש". ופירש רש"י: "זרח משעיר למו, שפתח לבני עשו שיקבלו את התורה ולא רצו. הופיע מהר פארן, שהלך שם ופתח לבני ישמעאל שיקבלוה ולא רצו". המקור לדברי רש"י ביתר הרחבה הוא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מא):

"זרח הקב"ה מהר שעיר ונגלה על בני עשו... אמר להם הקב"ה, מקבלים אתם את התורה, אמרו לו מה כתוב בה, אמר להם (שמות כ-ג) לא תרצח, אמרו לו לך מעמנו, כי אין לנו יכולים לעזוב את הברכה שברך יצחק את עשו אבינו שאמר לו (בראשית כד-מ) ועל חרבך תחיה. ומשם חזר ונגלה על בני ישמעאל... אמר להם מקבלים אתם את התורה, אמרו לו, מה כתוב בה, אמר להם, (שמות כ-ג) לא תגנוב, אמרו לו, אין לנו יכולים לעזוב את הדבר שעשו אבותינו, שגנבו את יוסף והורידוהו למצרים, שנאמר (בראשית מ-טו) כִּי גָנַב גִּבְתִּי מֵאֶרֶץ הָעֶבְרִים.

ומשם שלח לכל אומות העולם, ואמר להם, אתם מקבלים עליכם את התורה, אמרו לו, מה כתיב בה, אמר להם (שמות כ-ג), לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, אמרו לו, אין לנו יכולין להניח דת אבותינו שעבדו את האלילים, אין לנו חפצים בתורה, אלא תן תורתך לעמך, שנאמר (תהלים כט-יא) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום".

נמצינו למדים מזה, כי הטעם שלא קיבלו אומות העולם את התורה הוא, משום שלא הלכו בתמימות עם הקב"ה להאמין בו, שאם הוא רוצה למסור להם את התורה בודאי יעזור להם לקיימה, אלא חקרו אחר העתידות לברר אם יוכלו לקיים את התורה, וזה גרם להם לשאול את הקב"ה מה כתוב בתורה, ועל כך השיב להם הקב"ה כמידתם, אותה מצוה שקשה להם לקיימה, ועל ידי זה נסתלקו ולא רצו לקבל את התורה.

אך לעומת זה כאשר בא הקב"ה למסור את התורה לישראל בהר סיני, ושלח את משה רבינו לברר אצל ישראל אם הם מסכימים לקבל את התורה, לא שאלו שום שאלות ולא חקרו שום חקירות מה כתוב בה, אלא פתחו מיד והקדימו נעשה לנשמע באומרם (שמות כד-ז): "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע". כלומר ראשית כל לנו מקבלים על עצמנו "נעשה" - לעשות כל מה שהקב"ה מצווה, ואחר כך "ונשמע" - לגלות מהו הרצון של הקב"ה שנעשה.

הנה כי כן זהו שאמר רבא לאותו צדוקי: "אנן דסגינן בשלימותא כתיב בן תומת ישרים תנחם", ופירש רש"י: "התהלכנו עמו בתום לב כדרך העושים מאהבה", כי מה שהקדמנו נעשה לנשמע ולא חקרנו תחילה מה כתוב בה, הוא משום שהלכנו עמו במדת התמימות שאם הוא רוצה לתת לנו את התורה, הרי ברור שנוכל לקיים את כל המצוות הכתובות בה.

שורש חטא עץ הדעת שלא הלכו עם ה' בתמימות

על פי האמור נשכיל להבין הטעם שלא יכלו ישראל לקבל את התורה רק אחרי שפסקה

זוהמת הנחש כשעמדו בהר סיני, כי כאשר נתבונן בחטא עץ הדעת נראה, כי שורש החטא היה שלא הלכו בתמימות עם הקב"ה, אלא נפלו ברשתו של הנחש שהכניס בהם מחשבת פיגול של חקירות, בטענת שוא והבל (בראשית ג-ה): "כי יודע אלקים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלקים יודעי טוב ורע".

נמצא לפי זה כי אם היו אדם וחוה מקיימים את מצות ה' שלא לאכול מעץ הדעת בתמימות בלי שום חקירות, לא היו נופלים ברשתו של הנחש שהכניס בהם מחשבות פיגול של חקירות במצות ה'. ויש לומר כי מטעם זה פתח הכתוב בפיתוי של הנחש (שם א): "והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלקים". ומפרש בתרגום אונקלוס: "וחויה הוה חכים מכל חיות ברא". ללמדנו שהצליח להפיל את אדם ברשתו על ידי שהיה ערום להכניס בהם חקירות והתחכמות שהן היפך התמימות.

לכן לא היו ישראל יכולים לקבל את התורה בזכות התמימות, שלא חקרו ולא שאלו אם יוכלו לקיים את התורה כמו ששאלו שאר האומות, רק אחרי שנתן הקב"ה לאברהם אבינו מצות מילה בהסרת הערלה, שהיא זוהמת הנחש שהפיל את אדם וחוה ברשתו על ידי שהכניס בהם מחשבת פיגול של חקירות.

וזהו שאמר הקב"ה לאברהם אבינו כשנתן לו ולזרעו אחריו מצות מילה: "התהלך לפני והיה תמים", כי בהסרת הערלה שהיא מזהמת הנחש, שהחטיא את אדם וחוה וכל הנבראים שהיו כלולים בהם בחטא עץ הדעת על ידי שלא קיימו מצות ה' בתמימות, תוכל לעבוד את ה' בתמימות בלי שום חקירות, ועל ידי זה יזכו ישראל לקבל בתמימות את התורה הכלולה מחמשה חומשי תורה, ומטעם זה: "ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם", בהוספת אות ה' שהיא רמז על חמשה חומשי תורה, שעתידיים ישראל לקבל בזכות מצות מילה שהסירה מהם את הערלה שהיא זוהמת הנחש, והשרתה עליהם את קדושת התמימות שיוכלו לקיים מצות: "תמים תהיה עם ה' אלקיך".

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת זירג'ני ע"ה

shvilei.com

mamarim@shvileipinchas.com :